

УДК 1 (092) АКВІНСЬКИЙ
Кошелєв Н.В.¹, Повзло О.М.²

¹ студ. гр. МТЕ-113сп НУ «Запорізька політехніка»

² канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ФІЛОСОФІЇ Ф. АКВІНСЬКОГО

Серцем філософії Томи Аквінського є метафізика, філософія буття. У кожному бутті він розмежовує сутність (essentia) і існування (esse). Для нього кожна річ через існування стикається з Богом. Але для існування всіх речей необхідно дещо таке, що само за своєю природою є існуванням. У ньому немає різниці між сутністю та існуванням, тому що сутність цього щось є існуванням (essentia = esse). Це ядро будь-якого існування, існування за сутністю, св. Тома називає Богом. Буття, сутністю якого є існування, є причиною всієї дійсності. Бог знаходиться біля джерела будь-якої речі і все пронизує: "Бог є існування всього не за сутністю, але як причина". Сама філософія відкриває нам присутність Бога абсолютно в кожній речі в якості джерела існування. Бог є те, чим "ми живемо, рухаємося, існуємо". Бог, що знаходиться в самій глибині речей, одночасно з цим нескінченно перевищує кожен річ. Це таємниця, яка не може бути досягнута. Бог як шлях, істина і життя ототожнюється Томою Аквінським зі щастям: "Бог за своєю сутністю є щастям, яке не належить нічому іншому". Ніхто за своєю сутністю не може бути щасливий, але може бути щасливий тією мірою, в якій він наближається до Бога, тобто до Того, Хто є самим щастям.

Людина, на думку Аквінського, має раціональну природу: "Розум є могутньою природою людини". Призначення людини - розуміти й діяти з розумінням. Людині природним чином властиво досягати мету, до якої тяжіє будь-яка річ, природний порядок речей, завершенням якого є вище благо - Бог. В земному вимірі розум знає добро і зло у речах і діях, що нижчі від Бога, а тому наша воля вільна хотіти чи не хотіти щось із земних цінностей. Це і є суть вільної розумної волі: розум - причина свободи. Людина вільна в тому сенсі, що, йдучи до мети, вона веде себе сама. Людина грішить саме тому, що вільна - вільна віддалятися від мети

і забувати універсальні закони, що відкриваються розумом і Одкровенням божества. Для Томи Аквінського витік фізичного і морального зла - можливість кінцевого буття, в рамках якого нам знайомі мутації і смерть, свобода раціональних істот, які не визнають своєї спорідненості з Богом. Зло - в непокорі Богу, втраті зв'язку й пам'яті про фундаментальну залежність від нього. Корінь зла в псуванні духу і свободи. Тома Аквінський визначає людину як мікрокосм, як цілісність. Початком цієї цілісності є душа. Душа містить всю природу людини - від найнижчих до найвищих її проявів. Чим сильніша в людині душа, чим більше душа домінує над матерією, тілесним початком, тим більша в людині здібність до пізнання. Ті чи інші типи чуттєвого чи розумового пізнання не існують в чистому вигляді.

У Томи Аквінського мова йде про те, щоб правильно зрозуміти природу пристрастей і пізнати те, чим вони є по відношенню до тієї незмірно багатой і таємничой цілісності, якою є людина і її природа. Відповідно до Томи, пристрасті не належать до сфери розуму. Для нього існує тільки дві розумові, дві духовні здібності – інтелект і воля. Пристрасті, бажання, емоційні переживання знаходяться під позарозумовою сферою людини, в тій сфері, якою володіють як люди, так і тварини. Це та область, над якою повинна головувати освячена інтелектом воля. Любов, стверджує Тома Аквінський, в основі своїй завжди є пристрастю і стає істинною любов'ю в тій мірі, в якій вона перетворюється на акт волі, і з пристрасної любові переходить у любов духовну. Тома розмежує любов на два роди. Перший, нижчий, - це любов-пристрасть, в якій завжди є прагнення до нашої вигоди, прагнення до відшкодування наших недоліків. Справжня любов ґрунтується на прагненні встановити єдність між коханою і люблячим без роздумів про те, чи принесе це будь-яку вигоду чи ні. Цей пошук істинного добра в приязні Тома Аквінський називає дружньою любов'ю.